

Varg eller inte varg?

Kaj Granlund

2019.03.17

Den skandinaviska vargens utseende

– att vi tertiär skilja vuxna vargar
(äldre än 1 år) från valpar (yngre än ett år)

FAKTABLAD FRÅN VILTSKADECENTER 2012-1

Syftet med detta faktablad är att vid synobservationer vi tertiär öka möjligheterna att skilja vuxna vargar från valpar (vargar yngre än ett år). Fokus ligger på skillnader i pälsens färgteckning och mönsterring. Valparna är under sin första vinter ofta lite avvikande i utseendet jämfört med vuxna vargar, men som regel krävs det goda observationsbetingelser för att skillnaderna ska framgå i fält. Dessutom är variationen i utseendet stor, vilket medför att valpar och vuxna långt ifrån alltid går att skilja vid synobservationer i fält.

Faktaunderlaget till denna sammanställning bygger på studier av sövda vargar (i samband med radiomärkning inom det skandinaviska vargforskningsprojektet SKANDULV). Sammanlagt har drygt hundra sövda vargar ingått i studien varav lite mer än en tredjedel har varit valpar under sin första vinter. Därutöver har även en del andra skandinaviska vargar som varit möjliga att säkert åldersbestämma ingått i materialet.

Vargar föder sina valpar på våren, de allra flesta föder sker under maj månad. Valparna stannar med föräldrarna i reviret tills de är ungefär 1-1,5 år gamla, även om enstaka kan sanna ytterligare en vintersäsong innan de utvandrar ur föräldrareviret, för att söka sig egna revir och partners.

Att kritiskt värdera och ifrågasätta

Att bedöma storlek på djur ute i fält kan ibland vara svårt, speciellt när man inte har något föremål

Figur 1 Tallstammar i kvällssol respektive skugga. Hur vi upplever färger är helt beroende av rådande ljusförhållanden.

Figur 2 Samma varg fotad samma dag under olika ljusförhållanden.

att relatera storleken till, som t.ex. fallet ofta är ute på sjöisar. Exempelvis har rävar sådana gånger misstagits för vargar. Vi människor ser gärna det vi vill se eller det vi förväntar oss att se.

Även färger kan vara svåra att värdera. Det är viktigt att hålla i minnet att färger helt enkelt handlar om ljus. Snön är inte vit en solig vinterdag. Den låga vintersolens varma sken ger snön en varmt gulaktig ton medan himlen reflekteras i skuggorna som blir tydligt blåfärgade. I denna situation är snön helt enkelt gul och blå, inte vit. Detta blir tydligast för föremål som vi i "neutralt" ljus betraktar som vita, t.ex. snö, men allting påverkas på samma sätt av ljusets skiftningar. De flesta av oss har upplevt vad som händer när kvällssolen bryter fram efter en dags gråväder och regn. Skogen tvärs över sjön, som

under regnet bara tedde sig färglöst grå, blir som i ett trollslag varmt lysande gulgrön med glödande orangefärgade tallstammar, helt väsensskilt från de färger, eller snarare brist på färger, som alldeles dessförinnan kunde beskådas. Färgernas variation efter ljusförhållanden måste man ta i beaktande vid varje observation. Samma varg kan påtagligt skifta i färg vid olika tillfällen beroende på ljusförhållanden.

Inte heller utbredningen av mörka och ljusa teckningar i pälsen är något entydigt och enkelt att avgöra. Mörka teckningar behöver inte alltid vara orsakade av pigmentskillnader i pälsen, utan kan vara ett resultat av hur ljuset faller in mot pälsen och skapa olika skuggeffekter. Hur man uppfattar mörka teckningar kan bero på i vilken vinkel djuret betraktas.

Den skandinaviska vargens utseende

Jag beundrade ett ”faktablad” från Viltskadecenter (2012-1) som beskriver den skandinaviska vargen. Förolämpar vi vargen eller vetenskapen med dessa ”fakta”? Vældokumenterad kunskap om vargen och dess utseende har funnits tillhanda i närapå 300  r och det borde inte finnas någon orsak att man i en beskrivning av vargen avviker från detta. Om en ”varg” avviker från beskrivningarna  r det ingen varg utan då måste man revidera metoderna för artbestämning. I naturen är det bara utseendet som avg r.

Bild 1. Fakta från Viltskadecenter

Anpassning (adaption)  r en genetisk förändring som ger högre fitness i den rådande miljön och optimerar varje art för sin omgivning. Anpassningen tar hundratals generationer och ger som slutprodukt en art som till utseendet är optimal för sin omgivning och där variationerna bland individerna  r minimala!

Att en varg kan se ut ”hur som helst” stämmer globalt men inte lokalt och även i dessa fall gäller variationerna bara nyanser.

Vargens ansikte

Vi jämför skallarna på Bild 1 och Bild 2. Även f r den mindre erfarna biologen  r skillnaderna uppenbara.

Den sk. vargen på Bild 1 uppvisar några f r vargar främmande drag.

- a) Ett litet och hundaktigt huvud.
- b) Bruna och framåtriktade runda ögon.

Bild 2 uppvisar varghuvud från Skandinavien till den sibiriska  stkusten.

Vi ser snabbt att vargarna på Bild 2  r så gott som identiska vilket bevisar, att de regionala variationerna inte är så stora som våra forskare brukar påstå.

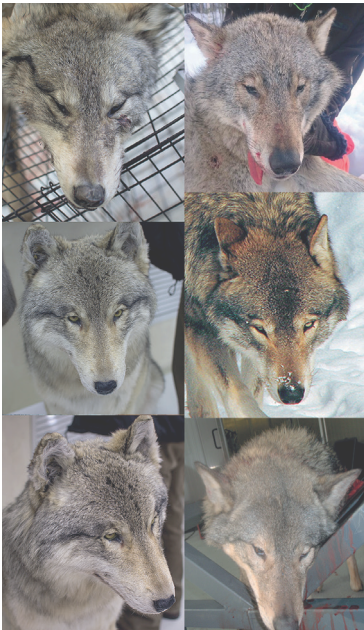

Bild 2. Vargar *Canis lupus lupus*

Vargens ögon är alltid gula eller gulbruna. Ögonfärgen varierar inte hos vilda djur vilket den gör hos tama djur som t.ex hundar. Vargen är aktiv i skymning och dess syn och ögonens konstruktion påminner om nattdjurens. Vargen har en reflekterande hinna i ögat (Tapitum lucidum) som reflekterar inkommande ljus för att förstärka synen.

Bild 3. Fakta från Viltskadecenter.

Bild 4. Ung varg från Altai-regionen.

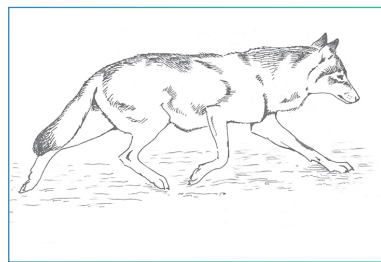

Bild 5. Dmitry Bibikovs uppfattning.

Vargens kropp

Vargens kropp har formats av evolutionen, inte av vår dna-forskning. Ryggens och lårbenens styrka är avgörande för dess överlevnad. Biologen Leonid P. Sabaneev skrev i sin bok om vargen att: "Vargen lever på sina tänder och bakben". Dr. Erik S. Nyholm hävdar att den kraftiga lårmuskeln alltid döljer hanens penis.

Vargen har kraftiga rygg- och nackmuskler vilket gör att den är oerhört styv. En varg klarar inte av att **slicka sår** som uppstått på ryggen eller sidorna. Detta är grundorsaken till att vargen är feg och undviker konfrontationer med okända varelser. Den är fegare på sommaren då pälsen är tunnare och ger sämre skydd. Detta har som följd att den fullvuxna vargen inte heller håller sitt huvud högt för den korta och tjocka nacken böjer sig inte (kolla "hunden" i Bild 6).

Viltskadecenter visar på Bild 3 en "varg" som närmast kunde kallas för utställningsvarg. Normalt står inte vargen på detta sätt med bakbenen utsträckta bakåt. En schäfer gör det men inte en varg. Vinkeln mellan lårben (**feboris**) och vadben (**fibula**) är i regel mellan 80 och 90 grader. Samma fenomen ser vi på vinkeln mellan överarmsbenet (**humerus**) och underarmen (**radius** och **ulna**). Dessa vinklar är helt avgörande för att vargen skall kunna löpa snabbt i skog och mark och även

Bild 6. Gallopperande lamor.

Bild 7. Sjundatiken.

Bild 8. Fakta från Viltskadecenter.

Bild 9. Vargens klor

avgörande för att den skall klara av snabba rörelser vid jakt.

Vargens magsäck är anpassad för oregelbunden föda och den är tillräckligt stor för att klara av flera kilo kött. En liten magsäck, uppåtböjd mage och låg bröstkorg är typiska för hund med regelbunden kost och vittnar om svaga muskler i ryggen - något som vargar inte har.

En för vargen främmande gångart kan ses på Bild 6 och den uppstår som följd av en felaktig kroppsbyggnad.

Huvudet i förhållande till kroppen

Vargens huvud är ca. 30 % större än hundens huvud och intrycket av ett massivt huvud stärks av de kraftiga okbågarna och käkens muskulatur samt på vintern av vargens kraftiga ”polisonger”.

Den sk. Sjundatiken på Bild 7 är ett typiskt exempel på ett missfoster, som inte under några omständigheter uppfyller vad som jag sagt om vargens utseende.

Vargens svans

Bild 8 visar en ung varg med vit svansspets. Samma fenomen ser vi på Bild 6. Vargen har alltid svart eller mörkbrun svansspets för den enkla orsaken att spetsen består av långa stickelhår som alltid har mörka spetsar. Detta gäller även vargens arktiska underarterna som t.ex *C. l. arctos*. Den mörka svansspetsen beskrivs av samtliga forskare (Bibikov, Heptner & Naumov, Pulliainen, Nyholm m.fl.).

Vargens klor

Vargens klor är alltid svarta och det hänger ihop med det enkla faktum, att pigmentet (*eumelanin*) inte bara färgar klorna svarta utan även stärker dessa. Därför

Bild 10. Fakta från Viltskadecenter.

Bild 11. Junseletiken.

Bild 12. Locus A.

har de svarta klorna överlevt i kampen om tillvaron medan de vita/gula klorna fått backa.

Vita klor, hovar eller klövar finns inte hos vilda djur och t.ex. hästägare undviker hästar med ljusa hovar eftersom de är svagare än mörka hovar.

Den gula pälsen

Svenska experter var rörande eniga om att Junseletiken med sin gula färg var en genetiskt viktig varg. Jag håller med på en punkt. Den var genetiskt annorlunda men den hade hämtat in nya hundgener i den skandinaviska vargstammen.

Den gula färgen uppstår av en genvariant (allel) i ASIP-genen (Aguti), som kallas för a^y . Normalt uppvisar en varg allelerna a^w/a^w som står bakom vargens normala färgsättning.

Genetisk forskning i Oslo har påvisat att Junseletikens färglocus A uppvisade a^y/a^w . Samma torde man se på vargen i Bild 10.

Bild 12 visar två syskon ur samma kull. Den ena uppvisar allelerna a^w/a^w och den andra allelerna a^y/a^w . Utgående från detta kan vi bevisa, att en av föräldrarna också uppvisade allelerna a^y/a^w .

Det intressanta är, att det finns vetenskaplig forskning som stöder påståendet att al-len a^y härstammar från hund. Se forskning gjord av bl.a. professor Sheila Schmutz från Kanada.

Summa summarum

Jag uppmanar våra forskare att hålla sig till befintliga beskrivningar om hur vargen skall se ut. Har vi ett avvikande utseende men genetiska tester indikerar, att det trots allt är fråga om varg, måste genetiken revideras. Morfologin kan inte påverkas, eftersom vargen inom taxonomin definieras av sitt utseende och beteende.